

пойгасини чеклаш ва тўхтатиш учун олиб бораётган курашни на фақат ҳарбий-сиёсий аҳамиятга, балки катта социал аҳамиятга ҳам эга. Давлатларнинг аслахоналаридаги дахил кул турларини таққиллаш, чеклаш ва олиб ташлаш борасидаги чораларнинг амалга оширилиши капиталистик давлатларда муттасил

(Давоми 2-бетга)

ҒАЛАБА МАДҲИ

А Л А Н Г А

(МАНГУ ОЛОВ ОЛДИДА)
Алангалан, аланга,
Шула сочиб ватанга,
Оламга бахт эт инъом,
Нур улашиб чаманга.
Сеп эгу нур башарсан,
Мангу ўчмас мангълсан.

Қуёш инсол довуллаб,
Оташликда яшарсан.
Оташ истар матонат,
Мардга мангулик одат.
Шунинг учун мард умри
Алангдан сабрлар.
Турсун МУҲАММАДАЛИЕВ.

КҮНГИЛ МУЛКИ

Этибор ОХУНОВА

(ДОСТОНДАН ПАРЧА)

Етукликка туюқномасин олиб
Бирон дафъа қувонч тотолмади қиз.
Қизгина жим ёнар ҳайла толиб,
Жанг кетар, юртда жанг, жанг ки омонсиз.
Том бошига агар қўнса қалдирғоч,
Солқха кўчанинг бошига чопур,
Севинар, отаси келиб қўнса-я,
Ҳовлиси меҳмонлар билан тўлса-я.
Орзулар осмонни яшин қилчи,
Поралаб ташлади, бор секинчили,
Қизнинг ҳайтиларни қувди толиб,
«Қора хатга боқиб йитлар Солқха,
Отасидан муқо бўлган ётамай,
Хали кўларидан аччиқ ёш кетмай,
Аксидан келди машум бир хабар,
Аламларга тўлди юрак сар-басар.
Қиз босган йўлларда барқ урмади гул,
Ёниқ орзулардан сарбалабд кўнгил.
Армонларин сўйлаб, баҳс этолмади,
Қизлар даврасида рақс этолмади.
Бир этак ўқаси унинг изида,
Уларга бош бўлиш... осон сўзмида,
Юрагига бирдан чўқмоқ ургандай,
Юрагига беҳос бўрон тургандай,
Гоҳида ҳарорат, гоҳи тами муз
Ташвишлар домида қўлиб кетди қиз.
Этигидан тўкилди ўйин — тўптош,
Рўзгор ташвишлари қотирди бошини,
Бир этак ўқасин эпламоқ керак,
Ўқимоқчи эди дорилфунунда,
Орзулари тошдай қотди кўнгилда.
Ойлада ундан қаттароқ тийрак
Йўқ эди, иш толиб, жойланмоқ керак,
Мунгаиб қолмасин жангбардлар,
Солқха кичиқ кетди дардларин.
Дорилфунунини у ҳайдан килар
Тўлиб кеткан қочлар, пинхона бўзлар.
Наширётдан бир иш толиб ахтариб,
Шу зайл бошланди меҳнат дафтарин,
Китоб ўқитишди, мақул овози
Ўқини ҳам маълум бўлди чаманда,
Қўзи оғиз йити оларди ёзиб
Махсус дафтарига, игна қаламда,
Шу-шу, узу-қун қиз китоб арақлар,
Китоб сўзлари ҳам кетар ёд бўлиб,
Қўзи оғиз йити ёзар мароқ-ла,
Езганини ўқир, ўқир ўт бўлиб.
Шундай кунлар ўтди, ўтди ойлар ҳам,
Китоблар дунёси, билим дунёси,
Солқхон буткул икис бўйлар ҳам,
Ҳам билим, ҳам ортар дилин эбеси.
Қиз ўқир, йити ҳам ёзиб олади,
Лекин тоқо-тоқо ўйга толади.
Қизнинг овозини айлалар ун,
Еки ўтмиш ширин пайларлар ун,
Ҳаёл оғушига кетади тортиб,
Қўзлари яна ҳам чўқурга ботиб,
Хомуш қопар, қўлдан тушар қалами,
Қиз сезади, пинхон йити олами,
Нелардандир озор чекар бу дамда,
Недандир ўт олар кўнгил-гулхандай,
Йити ҳайларни уларди тўкини,
Нелар ҳаёлида, неларга тўқни.
Жим қопар, қалам ҳам, дил ҳам ўқисига
Билиб бўлсайди не, йити кўксиди!
Балки савол яхши, балки қолмоқ жим,
Икки олам аро кезгандай ҳар ким,
Ҳаёт жумбоқлари мураккаб, гоҳи
Ҳаёт гирдоблари сертқўли, токи
Уялмай, шунчаки ечиб бўлмайди,
Оқизмоғи мумкин, кечиб бўлмайди.
Ена-ён ва лекин юраклар ёлғиз,
Хонада кўр йити ва боқирақиз.
Аёл нажот излар мушқунга доим,
Езмоққа тайёрлар кўнгил чигини.
Ким бурсин, шу бонс уни худойим
Эгиллик рамайдиги яратганлигин,
Қўғил қўғилни мисли офтобдай
Тарқатиб ташламоқ истар эди қиз.
Қандай сўз тўпсайин худди шу тобда,
Қандай қилса тинчир тўқилсин денгиз!
Нурдай қўлиб берар эди-ю, нетсин

Йити кўрломаса бу табассуми.
Кўнгил кўчасидан не билан ўтсин,
Не билан маҳф этсин ноҳуш бу зумини!
Яхшиси, у ғазал қўйди...ғазал —
Дил мулки, дил унин ёркин чироғи.
Ғазал — дил чигили бир зумда ёзар
Ғазал — маҳф айлағай дардин, фиронин
— «Агар ҳар лаҳза сендин кўрмагим юз
Минг жафо бўлсин,
Анинг ҳар қайсисининг ўрнига менин
Вафо бўлсин,
Агар олам ғамиди ҳар киши топтоқ омон
Истар,
Эрур оламга сармоя ғаминига ошно бўлсин...»
Ғазал тинди, йити тебраниб қолди,
Ҳайлар бўлути зумда йўқолди.
Худди уйгонгандай тоғда ўқудан,
Тонг ҳаёда этгандай ширин туйғулар,
Дафтарин арақлаб, қалам излади,
Қалам ерда ётганини сезмади.
— Қайтарсангиз ўша ғазалини яна,
Дафтаринга ёзиб олсам майлими!
Қизнинг юрагига секин, тантана
У топаолди-ку кўнгил майлини.
— Кўрлар жуда севар Фуркат, Завқийин
Оламга айлмас ғазал завқийин.
Умар Ҳайлағай берар жонини,
Навоий, Пушкинни, улуғ Жокийин
Туйларни диндорасиз ўқис орузи,
Фақат игна харфда бўлса орузи.
Сўрамоқчи эдим синглини исмингиз,
Кўраломаксам ҳам гарчи юзингиз,
— Солқха.
— Ажабод, адаш эканамиз.
Гарчи сиз тўқисиз, бизлар тиканамиз.
Менин исминини ҳам қўйишган Солқх,
Фақат мени қўлиб қолмади толиб.
— Ҳеч қиси йўқ, кўнгил ўқитишмак нечун,
Ахир ўлчамоқчун толейингиз кучин,
Инсонга мрода, ақл керакдир,
Қошу, кўз чехранинг ўрни бўлакдир.
— Қандай ғўзал фикр, ҳислар, туйғулар,
Худди сенинг дилинг, сўзинг туюлар.
Йити овозида титроқ, ҳасталик,
Қизнинг сўзларига бир пайзаасталик.
— Айтнингчи Солқх муҳаббат борми
Муҳаббат бўлса гар, у барқорорин!
Бахт бераоларини ҳеч вақт муҳаббат!
Солқх ростин деми, ростини фақат.
Йити юрагини эдики баён!
Қизнинг юрагига турар ғалайи:
Наҳот мен... кўнгилчун, галпириб, суяб
Наҳот, у... кўнгилчан, қолдинини сўйиб!
Наҳот бу севидир,
Наҳот у севар!
Наҳот мен... тақдирим унга боғласам
Бир умр, ўзимни ўзим доғласам!!
Йити игнанин санчиб қозғаса
Дам оломоқчи хоҳиш айлар озгина,
Ошқора тўғиғанда ёнар нечора,
Юрагин очмоққа излар бир чора:
— Кўзларингиз қандай, кўкми қорам!
Айтнингчи, Солқх, айтнинг бўзламани.
Бу саволдан қизнинг кўкс порики
Индамас, ранг-рўйи оппоқ-бўзайдир.
Яна ўша савол тақор айтилар,
Яна қиз дилига ханжар тортилар,
— Кўзларингиз қора, қишқирди,
Қора кўзлар нира ўтлар ёнадир.
— ...
— Кўзларингиз қора, қорам синглим!
— Сизга нима, мени яратган тангирим!
Кўрмийди, сезмади қизнинг ақолини,
Йити тақорлайди яна саволини.
— Кўзингиз қорам! Наздинда кўзлар,
Юрагининг кўзгуси, борининг сўзлар.
Ва лекин жавобсиз қолди сўзларин,
Эшик ёпиб қичиб кетди ғўзали.
Ерга боқди йити, боши эгилди.
Юрагига шу тоб нелар турганди,
Оғир ҳўрсинди-ю, асо излади,
Қиз йўқ кетди... унинг ҳоли сезмади.

Суратда: Улуғ Ватан уруши ветеранлари, 5-таксомотор парки ҳайдовчилари Усмон Омонов (чапдан), Абдуғабвор Тўзаганов, Акром Ғуломов ва Галимжон Фахрутдинов ўртоқлар фронт йиллари-воқеаларини эсга олмақдалар. А. Абайи фотоси.

ҚУРОЛДОШЛАР

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ 5-таксо мотор парюнда меҳнат қилаётган транспортчиларнинг юзта ақили Улуғ Ватан урушида иштирок этиб, немис-фашистларга қарши жангларда ақойиб мардлик намуналарини кўрсатишган. Автопарк коллективини шу кунларда қаҳрамон шахарлар шарафига жанговар меҳнат вақтисиде туриб ишламоқда. Бу мусобақада ветеран жангчилар барчага намуна бўлимоқдалар. Улар ғайрат билан план топшириқлари қўнма-қўн орғин билан адо этилмоқда.

Автопаркнинг уруш ва меҳнат ветеранларидан бир гуруҳи ақинда редакциямиз меҳмони бўлишди. Урашув давомида улар Улуғ Ватан уруши воқеаларини яна бир бор хотирага олдилар.

Усмон ака йиллар ўтиши билан бироз сарғай, бошлаган фотосуратини бизга узатди.

— Илгари беш ёшдада тушган эдим. — деди у. Москвада бўлган Голублар парадидан ўтиб, эсалик учун шу суратини олдиригандим. Ҳадемай ўшага ҳам 30 йил тўлади.

... 34-алоҳида ўқин бригадаси Кавказ учун жанг қиларди. Эрталабта яқин разведкачилар автомобил бўлиб бўйлаб фашистлар техникаси янгилашиб келаятганлигини маълум қилди.

— 34 очигида тайёрланган! — командирнинг буйруғи эшитилди.

Сержант Усмон Омонов ўшада 120 миллиметрлик биринчи минометда наводчик эди. Буйруқини эшитганди, у дарров нишонини тўғрилади.

— Биринчи, ўт оч!

Усмон отган дастлабин снаряд автомобил ўлигини ўртасига тушиб, диаметри 45 метрлик катта хандақ ҳосил қилди. Кетма-кет қатордаги бошқа минометлар ҳам гўмбурлади.

Биринча дақиқа нотида душманининг йўли тўсилди. Фашистлар эди йўлининг ичкара томонидан айланиб ўта бошладилар.

— Биринчи, ўт оч! — яна командирнинг буйруғи эшитилди.

Усмон нишонини душманга тўғрилади. Снарядлар фашистлар бошига, дуадек егилди. Ўша жангда йигитларимиз

бошқа томондан боришини илоҳий йўқ эди.

— Катюшаларни ишга солимасак бўлмайди. — деди командир. — Биз бу шахарни бўзмай, вайрон қилмай қўлга олмоқчи эдик. Душман бунга қўнмаяпти. Ишонимиз қанча!

Ўшада Галимжон катюшалар монтаж қилинган юк машинасини ҳайдарди. Машина бортидан қурилма ҳар етти секундда 16 снарядни нишонга етказиб бера оларди. Командирнинг буйруғи билан катюшани 11 та машина қўлай жойга саф тортиди. Разведкачилар олиб келган маълумотлар асосида ҳужум харитаси аниқ белгилан чикилди. Катюшалар асосий йўлнинг шахарга туташган нуқтасини нишонга олди.

Тонг қоронғусида бир пайтнинг ўзиде катюшалардан 11 та залп берилди. Мудраган душманининг олдидеги линиясини бутунлай лисон қилиб ташланди. Шундан кейин еппасига ҳужум бошланди, шахар оғаланди. Ўша жангларда қўрсатган жасорати учун Галимжон Фахрутдинов Қизил Юлдуз ордени билан тақдирланди. Москвада бўлган Голублар парадиде қатнашди.

Барча полклардан танлаб олинган қўш орденли жангчилар сафиде мен ҳам фашист байроқларини В. И. Ленин мавзолейини поёғига олиб бори ташламангиз. Ўша дамларини, ўша тантаналарини ҳеч ёдимдан чинирмайман.

— Йўлларда бўлган жангларда мен ҳам иштирок этганман, суҳбатга қўшилди Галимжон Фахрутдинов. — Кенгсберг шахрига — навраиридаги тош йўлда биз ҳам фашистларнинг роса адабини берган эдик.

Чеканайтган душман Кенгсберг шахрига тиш-тироғи билан ёпишиб олди. Жангчиларимиз уч марта ҳужумга ўтдилар, аммо шахар қўлга кирмади. Душман шахарга олиб кирувчи йўлни маҳкам туриб мудофаа қиларди. Йўлнинг икки томони боқоқлик бўлгани учун ҳам

Тонг қоронғусида бир пайтнинг ўзиде катюшалардан 11 та залп берилди. Мудраган душманининг олдидеги линиясини бутунлай лисон қилиб ташланди. Шундан кейин еппасига ҳужум бошланди, шахар оғаланди. Ўша жангларда қўрсатган жасорати учун Галимжон Фахрутдинов Қизил Юлдуз ордени билан тақдирланди.

Галимжон урушининг биринчи кунидан то сўнгги кунигача жанговар сафда бўлди. Олдин у Москвадан душмандан ҳимоя қилди, сўнг Болтун бўйи рес. публикларини фашистлар асирлатидан овоз эди. Ўтган йили Рига овоз қилинганлигини 30 йиллигига бағишлаб ўтказилган тантаналарга уруш ветерани Галимжон ака ҳам тақлиф қилинди. Ў ерда ўзи жанг қилган жойларини яна бир бор кўриб, ўша жанговар йилларини эсладди.

— Шаҳар-хушар-техника билан юрти ўқувчилари билан бўлган урашув айниқса қизиқарли бўлди. — деди у. — Суҳбатдан сўнг бизни шон-шухрат музегига тақлиф этишди. Эс-нонотларни қўздан нечираётган ўз суратини кўриб қолдим. Ўнинг остига «Номғалул сол-

дат» деб ёзиб қўйишган эди. Бу суратга мен Польшада тушган эдим. Ўшада биз Освенцим концентратсион лагерини махсусларнинг овоз қилган эдик. Ўқувчиларга шу сурат тарихини сўзлаб бердим. «Номғалул солдат» — топилалигидан ёшлар ҳам хурсанд бўлиб, янги степид тайёрлашга тутилди.

— Урушда мен ҳам машина ҳайдаганиман. — деб қолди даврада ўтирган Абдуғабвор ака Тўзаганов. — Дастлаб алоҳида Москва атрофида жанг қилдим. Мен ўқ-дорилар ортлган машинани ҳайдаб, фронтнинг олдинги линиясигача борардим. У ердан эса ярадорларни олиб яна шахарга қайтардим. Ҳар бир қачирим жой фалокатларга тўла эди.

Абдуғабвор ака ярадорларни олиб, госпитальга томон елдде учиб бораётганида душман ҳужумига учради. Фашистлар, ярадорлар тўла машинани ваҳ-шияларча ўққа тутди. Ўша жангда Абдуғабвор ака чап елкасидан қаттиқ яраланди. Лекин у машинани тўхтатмади. Оғирлиқ ҳам қарамай бир амаллаб ярадорларини қўришовдан омон олиб чиқиб кетди.

Ҳозир Абдуғабвор ака автопаркнинг устоз шоферларидан. Махалла-қўда ҳам унинг обрўйи баланд. Тўрт қиз, тўрт ўғилдан 33 нафар, 3 завараси бор.

Давра суҳбатини ветеран жангчи Акром Ғуломов давом эттирди. Акром ака 1-Белоруссия фронтиде жанг қилиб, Брэнск ўрмонларида фашистларнинг адабини берган эди. У олдин разведкачилар бўлимига ака командир бўлди. Кейин ўқиб, танк ҳайдашни ўрганди. Ўз танки билан қандайдан-қанча шахарларини фашистлар зулмидан овоз қилди. Ҳозир бу ну-ролдошлар автопаркда ҳалол меҳнат қилиб, эл меҳрини қозонмоқдалар.

Ж. НОСИРОВ,

ТАШҚИЛОТЧИ ВЕТЕРАНЛАР

Совет ҳалқининг Улуғ Ватан урушида эришган ғалабасининг 30 йиллигига қизгин тайёргарлик кетаётган шу кунларда уруш ветеранлари катта ташкилотчилик ишлари олиб бораётганлар. Улар завод ва фабрикаларда, мактаблар ва олий ўқув юртиларда, колхоз ва совхозларда меҳнатчилар билан учрашиб, уруш хотираларини сўзлаб беришяпти, ўзлари жанг қилган ерларга бориб, қуролдон, сафдон ўртоқларни билан ўтган суронли йилларини эслашяпти.

Яқинда уруш ветеранлари Ўзбекистон комитетининг биринчи мажлиси бўлиб ўтди. Унда истеъфодан генерал-лейтенант Ф. Ҳ. Норқўжаев сўзга чиқиб, уруш қатнашчиларининг областларга бориб, ёшлар билан учрашулар, суҳбатлар ўтказишларини катта тарбиявий аҳамиятга эга ақаллигини таъкидлади. Бошқа сўзга чиққан ветеранлар ҳам шу хусусда алоҳида тўхтаб ўтдилар.

Мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг «Совет ҳалқининг 1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан урушида эришган Ғалабасининг 30 йиллиги тўғрисида»ги қарорини муҳокама этиб, шу масала юзасидан тегишли резолюция қабул қилдилар. Мажлисте ветеранлар комитети қўшида агитация-пропаганда, ташкилий ишларни олиб боруви комиссиялар тўғрисида. Совет Иттифоқи Қаражони, расом С. Абдуллаев Тошкент область комиссиясига раҳбар этиб тайинланди.

Энди ветеранлар комитетининг аъзолари гуруҳа-гуруҳа бўлиб, аҳоли орасида ҳарбий ватанпарварлик ишларини агитация ва пропаганда қилиш учун жойларга чиқиб кетадилар. Уларга медицина фанлари доктори, профессор Н. С. Келдибеков раҳбарлик қилади.

Суратда: уруш ветеранлари Совети аъзоларидан бир гуруҳасини кўриб туришса.

А. Тўраев фотоси.

ҲАРБИЙ ВАТАН-ПАРВАРЛИК
САҲИФАСИ №115

Нурли табассум

1945 йил. 9 май...

Ғалаба! Бу хабар бутун мамлакат бўйлаб яшин тевизилди тарқалди. Хабар етган хонадон бахисоли умр бўйи нур кўрмаган кўзлар бирдан очилиб кетгандай чарчаб кетди. Одамлар секинча оламга синамади...

Авлиёқул Рамкулов бу қувончи хабарини госпиталда қарши олди. Худди шу пайтда у оқ чойшабага ўралган кроватда хайла толиб, олдидеги она кишлоғини, ота-онанин, жангда бўлиб ўтар оловли йўлларини ўйлаб ётган эди.

У ёсан қишлоқ йигитлари ҳам 1941 йилда бирин-кетин фронтга отланишди. Авлиёқул ҳам қўнчили кўнгиллар қатори 17 ёшда жангга жўнади.

Дастлаб ҳозирги Калинин области бориб тушди. Бу ер фронтнинг энг қиягини оловли халқларидан бири эди. Душман революция бешиги бўлиши Ленинград томон босиб келарди. Авлиёқул 8-дивизия 90-полкнинг марди майдон йигитлари билан жангга кирди.

У жангнинг биринчи кунларидан бошлабқоқ жасорат кўрсатди. Сўнг уни олти ойлик пулемётчилар курсига ўқишга юборишди. Ўқиш билан бир вақтда жангларда ҳам иштирок этди. Шу даврдаги жанглар давомида ўн еридан ўч еди. Госпиталга тушди. Соғайиб чиққач, уни пулемётчилар бўлимига командир қилиб тайинлашди.

Унинг бўлимига интернационал бўлими эди. Беш кишидан бири рус, бири белорус, бири

новоқ, бири тожик бўлиб, бир ота-бир онанинг боласиде бўлиб кетишганди.

Низол душман чегинди. Бутун фронт бўйлаб устулин қўлга олинди. Биринкетини район, шахар, ўлкалар ноисларнинг қонли ва жирканч қадамидан тазалана бошладилар. Жангларнинг бирида, 1944 йилнинг кузида Авлиёқул Рамкулов қаттиқ жараҳатланди.

У сўнгра нима бўлганини эслаб олмайди. Фақат бўлимига жангчиларини жангга улаиб, тиш-тироғи билан қаршилик қўрсатаётган душманининг олов нуқтасини йўқотиш учун пулемётдан тинимсиз ўқ ебдираётгани, шу пайтда енгинасига келиб тушган душман снарядининг портлашини хотирлайди.

У ҳозир госпиталда оиди. Чап егини снаряд парчаси мажақлаб кетган эди. Йарома халтаган оёғини кесиб ташлашга тўғри келди. Энди жанг қилолмаслигини, бир оёқда қишлоққа кириб боришини ўйлаб, қўнглига хиралик қўчди.

Лекин, Ғалаба хабари мамлакат бўйлаб бонг урганда ҳаммасини унутди. Севинчдан юраги ларзага келди. Ватанин овоз бўлганлигидан, тинч ҳаёт бошланганидан мамун жимлайиб қўйди.

Авлиёқул ака 1945 йилнинг эида госпиталдан даволашиб чикиди. 17 август кунини ҳозирги Ўзбекистоннинг Зомин районидаги, ўш туғилди-ўсган Бешбулоқ қишлоғига қўнлиқ таёнда кириб келди.

Мана шунга ҳам ўттиз йил тўлапти. Бу давр ичиде у халқининг тинч ҳаёт қурилишида жонбозлик билан ўз ҳиссасини қўшиб келди. Ўн беш йилдан буён Писенет район Оқтепа қишлоқ алоқа бўлимининг бошлиғи.

Агар Авлиёқул ака билан ҳамсуҳбат бўлиб қўлиб, ҳаётинидаги энг қувончли кун қайси кун, деб сўраб қолсангиз, лозига нурли табассум кўчиб шундай дейди:

— Ватанимизнинг бугунги чироини нурли табассумга ўхшайди. Халқимизнинг чехрасидан ҳам худди шундай нурли жилдирилган арнайиди. Буларнинг бари мени Ғалаба кунидеги қувончли чехраларни эслатади.

Дарҳақиқат бугунги нурли табассумлар Ғалаба кунидан ранг олган. Ҳаётинидаги энг қувончли кун ҳам Ғалаба кунини деб биламан.

1973 йили Авлиёқул акани тўсатдан ҳарбий комиссариат қачириб қолди. Унга Улуғ Ватан уруши йилларидеги жангларда қўрсатган жасорати учун берилган 3-даражали «Шуҳрат» орденини топиришди.

Бугина эмас, Тинч қурилиш йилларидаги хизматларини ҳукуматимиз муносиб тақдирлаб, уни «Хурмат белгиси» ордени билан ҳам мукофотлаган. Шунингдек, у Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Фахрий ерлигини» олншта муассар бўлган алоқа хизматчиларидан.

Э. МУҲАМЕДОВ,
Н. СУЯРҚУЛОВ.

коммутатор — 330249 дан
330258 гача,
Эълонлар — 336142.